

УДК 633.1" 324":631.526.32:631.811.98

СОРТИ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ДЛЯ ІНТЕНСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Л.І. Уліч, кандидат сільськогосподарських наук

Центр сортознавства та сортовивчення УІЕСР

В.М. Лусікова, науковий співробітник Український інститут експертизи сортів рослин

Вступ. Проблема виробництва зерна озимої пшениці з високими якостями була і залишається актуальною для народногосподарського комплексу України. Особливо важливого значення вона набуває за реформування аграрного сектору, переходу його на ринкові відносини і наявності незбалансованості цін на промислову і сільськогосподарську продукцію. Основним резервом підвищення врожайності цієї важливої продовольчої культури є впровадження інтенсивних технологій вирощування, які в широких масштабах застосовувались у виробництво в кінці восьмидесятих років минулого століття.

Стан проблеми. Для максимальної реалізації потенціалу продуктивності сортів пшениці озимої важливо оптимізувати умови для росту і розвитку рослин, які, насамперед, забезпечуються новітніми інтенсивними агротехнологіями, що передбачають правильне розміщення посівів у сівозміні після відповідних попередників; оптимальне забезпечення рослин елементами живлення з урахуванням їхнього вмісту в ґрунті; дробне внесення азотних добрив під час вегетації по фазах росту та етапах

органогенезу; застосування ретардантів, інтегрованого захисту рослин від бур'янів, шкідників, хвороб; регулювання лінійного росту рослин ретардантами; своєчасне та якісне виконання всіх агротехнічних заходів.

Біологічною основою інтенсивних технологій є вдало підібрані сорти за їхніми генетичними властивостями, які є фундаментом інтенсивних технологій. Вони повинні мати: - високий потенціал продуктивності;

- значні якісні показники зерна;
- позитивну реакцію на агрофон;
- стійкість до вилягання;
- широкі адаптивні можливості (зимостійкість, посухостійкість, стійкість до хвороб, шкідників тощо).

В Україні наявний багатий сортимент озимої пшениці. У Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2006 р., нараховується 118 сортів. Це дає можливість маневрувати сортами, добирати їх для різних агрокліматичних зон, рівнів господарювання за ступенем інтенсивності і реакцією на умови вирощування.

Серед дозволених до використання сортів є лише незначна частина, яка найповніше відповідає вимогам інтенсивних технологій - це високоінтенсивні сорти. Більша ж частина сортів є проміжного (універсального) або напівінтенсивного типів.

Результати спостережень. Основним критерієм добору сортів для інтенсивних технологій є їхня спроможність засвоювати підвищені дози поживних речовин, у першу чергу, азоту, не втрачаючи стійкості до вилягання. Відомо, що стійкість до вилягання суттєво залежить від рівня агрофону, умов вирощування. Кращі умови створюються за інтенсивних технологій, а тому вірогідність вилягання буває вищою. В Центрі сортознавства та сортовивчення в 2005 р. сорти Крижинка, Подолянка, Апогей Луганський, Дальницька, Диканька, Косовиця, Писанка, Супутниця, Ясочка, Світанок 1 мали оцінку стійкості до вилягання в умовах високого агрофону за інтенсивних технологій 2-3 бала, а на нижчому агрофоні і звичайних технологіях - 7-8 балів.

Сорти Батько, Багряна, Вдала, Землячка одеська, Ювілейна 100, Володарка, Золотоколоса, Ренан та інші на високому агрофоні мали високу стійкість до вилягання. Отже, при інтенсивних технологіях, де завжди створюється високий агрофон, явно недоцільно висівати сорти, схильні до вилягання.

Найпридатнішими для вирощування за інтенсивними технологіями є низькорослі і напівкарликові сорти (табл.).

Таблиця

Морфоагробіологічні властивості нових сортів пшениці озимої, придатних для інтенсивних технологій*

Сорти пшениці озимої	Рік реєстрації	Рекомендована зона	Висота рослин	Стійкість до вилягання, бал	Якість	Зимостійкість	Максимальна урожайність, ц/га
Смуглянка	2004	СЛП	н	9	с	с-в.с	115,2
Володарка	2005	ЛП	н	7-9	Ц	в.с-п	102,3
Дріада 1	2004	С	с	7-9	с	в.с-п	102,0
Кірія	2004	С	н	7-8	с	с-в.с	103,0
Ліона	2005	СЛ	н	7-9	с	с-в.с	100,2
Ремеслівна	2004	СЛП	нк	9	с	с-в.с	110,5
Золотоколоса	2006	ЛП	н	9	ц	с-в.с	117,3
Вдала	2006 ¹	СЛ	н	8-9	с	в.с-п	106,0
Колумбія	2003	СЛП	н	7-9	с	с-в.с	107,3
Ренан	2006	л	н	9	с	с	98,1
Фарандоль	2006	ЛП	нк	9	ц	с	117,2
Батько	2006	с	н	7-9	с	с-в.с	98,8
Краснодарська 99	2006	СЛ	н	9	с	в.с	105,8
Землячка одеська	2006	СЛ	н	7-9	ц	в.с-п	96,0

* При мітка; Рекомендовані зони: С - Степ, Л - Лісостеп, П - Полісся; Висота: н - низькорослі, с - середньорослі, нк - напівкарлики; Якість: с - сильна, ц - цінна; Зимостійкість: в.с-п. - вищесередня-підвищена, в.с. - вищесередня, с- в.с - середня-вищесередня, с - середня.

Особливо високою урожайністю та фізично-морфологічними властивостями наділені сорти: Смуглянка, Дріада 1, Кірія, Ліона, Ремеслівна, Золотоколоса, Вдала, Володарка, Колумбія та інші. Вони можуть бути основою сортового складу для інтенсивних технологій. Високоінтенсивні сорти: Ренан та Фарандоль мають високий потенціал стійкості до вилягання, але недостатню зимостійкість, можуть вимерзати, тому висівати їх в районах із суворими зимами ризиковано.

Дуже цінною властивістю сортів Смуглянка та Ремеслівна є їхня стійкість до комплексу хвороб (борошнистої роси, бурї іржі та септоріозу колосу). Листки цих сортів у чистому і здоровому вигляді зберігаються триваліший час, аж до воскової стиглості, що забезпечує активнішу асиміляційну діяльність і підвищення врожайності. Немає потреби обробляти посіви фунгіцидами, економляться ресурси.

Високоінтенсивні сорти Володарка, Вдала, Землячка одеська, Смуглянка відзначаються посухостійкістю, що сприяє формуванню в посушливі роки високої продуктивності.

Вдалим добір сортів пшениці озимої для інтенсивних технологій дає змогу реалізувати їхній високий генетичний потенціал, значно підвищити врожайність, (рис.).

Вищу врожайність за інтенсивних технологій формували високоінтенсивні сорти Смуглянка, Золотоколоса, Колумбія, Вдала, Володарка, а з проміжних (універсальних) - Фаворитка.

із сортів проміжного (універсального) типу за інтенсивними технологіями можна вирощувати середньорослі сорти Фаворитка, Богдана, Добірна, Дальницька, Писанка, Либідь, Столична, Копилівчанка, Василина та інші. Врожайність їхня при цьому становить від 84,2 (Дальницька) до 114,1 ц/га (Фаворитка). Проте, на високих агрофонах за сприятливих агрометеорологічних умов вони можуть вилягати, а тому потребують обробки морфорегуляторами, на що потрібні додаткові кошти.

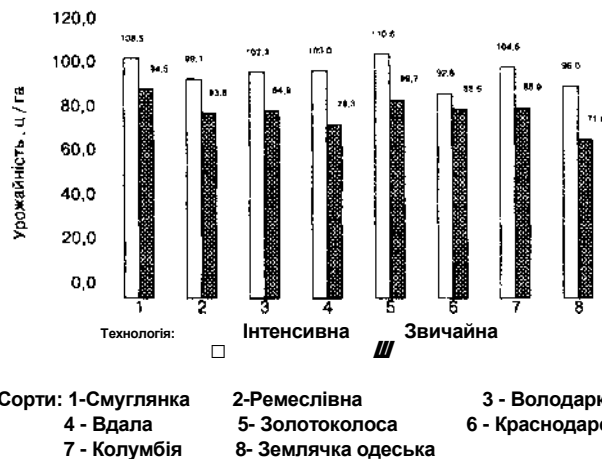

Рис. Урожайність високоінтенсивних сортів пшениці озимої залежно від технологій вирощування

Висновки.

1. Вимогам інтенсивних технологій найбільше відповідають нові сорти Смуглянка, Володарка, Землячка одеська, Вдала, Ремеслівна, Золотоколоса, Краснодарська 99, Кірія, Ліона.
2. Сорти проміжного (універсального) типів Фаворитка, Богдана, Добірна, Дальницька, Писанка, Либідь, Столична, Копилівчанка, Васирина за інтенсивних технологій потребують обробки ретардантами.
3. В господарствах доцільно висівати кілька високоінтенсивних та проміжних сортів різних за морфоагробіологічними властивостями і, в першу чергу, за зимостійкістю, посухостійкістю, стійкістю до хвороб, строками дозрівання тощо.
4. Напівінтенсивні сорти Апогей луганський, Національна, Одеська 267, Донецька 48, Миронівська 66, Венера, Світанок 1 недоцільно використовувати для інтенсивних технологій.

Використана література:

1. Сайко В.Ф. Научные основы возделывания озимой пшеницы по интенсивной технологии//Дис.... д-р.-а с.-х. наук в форме научного доклада. - Х., 1986. - 47с.
2. Рабочая тетрадь агронома по интенсивным технологиям возделывания озимых культур //Под ред. А.Н. Ткаченко. -К.: Урожай. - 1986.-С. 3-108.
3. Пикуш ГР и др. Как предупредить полегание хлебов. -К.: Урожай. - 1988. - 200 с.
4. Каталог сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2006 році. - К., 2006. - С. 20-24, 182-190.
5. Матеріали навчально-практичного семінару "інтенсивні технології - основа методики експертизи післяреєстраційного сортовивчення озимих культур". - К., 2005. - 42 с.

УДК 633.11 : "324":631.526.32:631.811.98

Уліч Л.І., Лисікова В.М. Сорти озимої пшениці для інтенсивних технологій//Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. - 2006. -№ 3, -С. 103-107.

Вивчено морфоагробіологічні ознаки і властивості, потенціал урожайності нових зареєстрованих сортів озимої пшениці, придатних для інтенсивних технологій.

Ключові слова: високоінтенсивні та інтенсивні сорти пшениці озимої, інтенсивні технології, генетичний потенціал, урожайність.

УДК 633.11: "324":631.526.32:631.811.98

Улич Л.И., Лысикова В.М. Сорты озимой пшеницы для интенсивных технологий // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. - 2006. - № 3. - С. 103-107.

Изучено морфоагробиологические признаки и свойства, потенциал урожайности новых зарегистрированных сортов озимой пшеницы, пригодных для интенсивных технологий.

УДК 633.11 : "324":631.526.32:631.811.98

Ulich L., Lysikova V. The winter wheat varieties for intensive technologies // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. - 2006. - № 3. - С. 103-107.

The morphological and agrobiological characteristics and qualities, the potential of the new registered winter wheat varieties, which are suitable for intensive technologies have been learned.